

Egyhetes vendégjáték

Műsoron: Naplemente előtt, A trubadur és a Luxemburg grófja

Május 14 és 19 között első ízben mutatkozik be a Szegedi Nemzeti Színház társulata Szekszárdon, a Babits Mihály megyei művelődési központ színháztermében. Az egyhetes program keretében, egy drámát, egy operát és egy operettet mutat be a társulat. Így a megyeszékhely — és a megye — érdeklődő közönsége teljes keresztmetszetet kaphat majd a szegedi színház munkájáról.

Két estén mutatják be Gerhart Hauptmann világhírű színdarabját. A Naplemente előtt a Kossuth-díjas, kiváló művész, Ajtay Andor egyik legkedvesebb és legnagyobb szerepe. A szegedi előadáson nemcsak a főszerepet, de a rendezést is ő vállalta. A már klaszikussá vált darab hőse a hetvenes Clausen tanácsos, egy nagy cég főnöke, aki feleségének halála után egyre jobban elárul. Akaratlanul is eltávolodik előkelősködő és junkerszellemű családjától és a fasizálódó kortól, amelynek megnyilvánulásai irózzattal töltik el. Egyetlen vigaszt szerelmében, a tiszta lelkű, fiatal Inkenben talál, akivel — vállalatait fől számolva és a magánéletbe menekülve — új életet szeretne kezdeni. A családi vagyon miatt aggódó gyermekek azonban gondnokság alá akarják helyezni. Clausen tanácsos, nemcsak tragikumba hajszolt öreg szerelmes, de erős lelkű ember is,

az „utolsó polgári nemzedék” képviselője, aki érzelmi viharában életformájának és erkölcsének számos korlátját felel ki és emelkedik túl azon.

Verdi népszerű és halhatatlan operáját, A trubadurt a színház nemzetközi hírvetársulata mutatja be. Az előadás, — amelyet szintén két alkalommal láthatunk majd Szekszárdon — rendezője Verseyi Ida, karmestere pedig a Liszt-díjas Szalatsy István. Az operatársulat neves tagjai mellett közreműködik a Szegedi Szimfonikus Zenekar is. Antonio Garzia Gutierrez huszonhárom évesen írta El Trobador című drámáját. A regényes környezet, a bosszú, a szenvedélyes gyűlölet motívumaira fölépített dráma, s a szenvedélyes előadásmód, az áradó verssorok, magukkal ragadó monológok és csattanós dialógusok hatalmas visszhangot keltettek. Nem véletlen, hogy a műből áradó zeneiség a múlt század egyik legnagyobb drámai muzikusát is megragadta. A trubadurt 1853. január 13-án mutatták be a római Apolló színházban. Az operának olyan sikere volt, hogy alig másfél évvel később, 1854. október 31-én már a Magyar Nemzeti Színház is műsorára tűzte. Az újonnan felépült Operaház harminc évvel később, 1884. december 7-én újította fel a dalművet,

Ajtay Andor, Kossuth-díjas, kiváló művész, Gerhart Hauptmann: Naplemente előtt című színdarabjának főszereplője és rendezője.

Nagy Attila, Jászai-díjas, a Hauptmann-színdarabjának Erich Klamroth szerepében.

Kovács János Jászai-díjas, a szekszárdi közönség a színdarabban, mint Steinitzet, a Lehár-operettben meg mint Sir Bazilt ismerhet majd meg.

Krasznói Klára és Király Levente Jászai-díjas, akik a nagyoperettben Brissard és Juliette szerepét alakítják.

André Kertész és a többiek...

Olvasom a Népszabadság vasárnapi számában, hogy André Kertésznek, a neves fotóművésznek, kiállítását nyílik Budapesten és örülök. A kiállításnak. A névnek kevésbé, bár igaz, hogy Kertész András még jobban járt, mint Vásárhelyi Viktor, Tóth Imre, vagy — hogy a sport berkeit se hagyjuk el — Balázs Jolán. Neki legalább a vezetékneve megmaradt úgy, ahogy valamikor az anyakönyvbe írták. Távra szakadt hazánkfainak az a nagyon rangos rétege ugyanis, aki máig sem szakította meg kapcsolatát szülőföldjével és meg sem tagadta azt, változatlanul magyar. Lakóhelyén természetesen az ottani helyesírás szerint írja nevét, de hogy az

ottanit itthon miért kell alkalmazni, az a magyar sajtó nagy rejtélyei közé tartozik. Amerigo Tot e sorok íróját ízes magyarsággal szórakoztatta majdnem egy órán át. Közismert, hogy Szent-Györgyi Albert (nem Albert Sct. Georg!) kitűnően beszél magyarul és Selye János is. Nem jelent becsületsértést, ha Victor Vasareli, Amerigo Tot, André Kertész, vagy Jolanta Balas helyett (utóbbi ugyan már visszavonult az aktív sportolástól, de fültanúként bizonyíthatom, hogy a magyar lapokra mennyire neheztelt ezért a névírásért) azt a nevet írják, amelyet ők még mindig magukénak vallanak.

amely azóta is egyik kedvelt darabja a zenés színpadoknak.

Lehár Ferenc: Luxemburg grófja című háromfelvonásos nagyoperettjéről nem kell sokat beszélni. Jól ismerik a könnyűműfaj kedvelői. Szekszárdon három alkalommal lép Lehár művével színpadra a szegediek operett-társulata. „Megvallom őszintén, nagyon aggodom az operett sorsa miatt” — írta Lehár Ferenc egy tanulmányában. Nos, az aggodalomra, úgy tetszik, nem volt oka. 1970-ben ünnepelte a könnyűzene koronázatlan királya születésének századik évfordulóját a világ, s darabjai most is éppen olyan közkedveltek, mint keletkezésük idején voltak, amikor rohammal hódították meg Európa szinte valamennyi nagyvárosának színpadát. Számtalan ötlet, dallam, szín és hangulat bizonyítja, hogy a Luxemburg grófja tartósan túlélte fél évszázad divatját.

Ne haragudj, kérlek,

ha ismét félbeszakítom tetszetős előadásodat, amiről te azt hitetted, hogy szublimált forradalmiság, de ami valójában nem egyéb, mint demagógia. Igen, igen, demagógia, jól hallottad és fölösleges próbálkoznod a tiltakozással, mert aki a politikailag műveletlenek fülébe olyan „igéket” duruzsol, mint te is, az nem egyéb, mint demagóg.

Ne szakíts félbe, kérlek! Én sem szoltam egy árva szót sem, míg azzal voltál elfoglalva, hogy az egyenlőséget azonosítva az egyenlőséggel, ama kívánságodat adtad elő — hálás és igen élénken helyeslő közönségednek —, hogy kapjon mindenki egyformán a megtermelt javakból, mert ugyebár, minden ember egyforma, egyenlő, meg az lenne az igazi, ha már mindenki csak párnás szakaszban utazna és gyalogjáróra sem lenne szükség, mert ki-ki gépkocsival közlekedne, és nem lennének olyanok, akik 600 forintos cipőben járnak, amíg vannak mások, akik jóval olcsóbb lábbeliket tudnak vásárolni...

Barátom, mindenekelőtt nézz körül, hogy kik tapsolják „bátor” szókimondásodat. Ugy, köszönöm! Hát akkor figyelj csak rám. Tegyük fel kérlek, hogy régen elvesztetted már csikófogaidat, kinőttél a középiskolából, mi több, az egyetem kapuja is becsukódott mögötted. Tervezőmérnök vagy, én meg mondjuk szakmunkás. Folytassuk azzal, hogy te is, én is képzettségünknek, képességünknek javát adva dolgozunk. Nos, mert mindez így igaz, a társadalmi erkölcsi megítélése szerint egyenlők vagyunk. Azok, mert mindketten eleget teszünk a szocialista munkaerkölcs követelményeinek. De folytassuk csak ezt a gondolatmenetet... Más társadalmi hasznosságú a te munkád és ismét más az enyém. Következésképpen: ostobaság az egyenlő erkölcsi megítélést átvenni a jövedelmekre. Ostobaság, mert te, a munkamegosztásban elfoglalt helyednél, szakképzettségednél fogva szükségképpen nagyobb társadalmi hasznosságú munkát végzel, mint én. Világos tehát, hogy a társadalom által létrehozott javakból is nagyobb arányban részesülsz, hiszen a kettőnk között levő jövedelmkülönbség a munka társadalmi hasznosságában rejlő különbség mértékét fejezi ki. Szóval zavart kelt, demagógiaként szelvet vet és vihart arat az, aki az ember erkölcsi-politikai egyenlőségének szocialista elvét összekeveri a jövedelmek egyenlőségével.

Egy pillanat! Most jó, hogy közbeszóltál, abban ugyanis igazad van, hogy egyesek több és jobb munka nélkül is nagyobb jövedelemhez jutnak manapság, mint az átlag. Tény és való, sok helyütt fordul elő indokolatlan jövedelm-differenciálódás, sok helyütt alkalmaznak hibásan az anyagi ösztönzés rendszert. Vannak törvényeink. Am sem a gazdasági ösztönzők optimális megtervezése, sem a jogi törvények nem biztosítják teljesen a munkához való pozitív viszony, a közösségi érzés kellő mértékű elterjedését, nem vehetik elejét teljesen a társadalomellenes, önző, individualista magatartásnak. Mindez így igaz, s nem kis mértékben harc kérdése, hogy meddig lesz így igaz. Nézz csak körül! Társadalmunkban az emberek zöme — még te is! — kiválóan ismeri azokat az erkölcsi követelményeket, normákat, amelyek a szocialista erkölcsben a tisztességes, becsületes magatartás alapjait tartalmazzák. De ez a tudás még nem elég. Az erkölcsi tudás csak akkor vezet erkölcsös cselekvéshez, ha egybeesik az egyén személyes tapasztalataival, ha az értelem és érzelm belső vezérlésű — minden cselekvésben.

Ne haragudj kérlek, hogy ismét közbeszóltam. Azért tettem, mert én már megtanultam — és szintén nem segítség nélkül! —, hogy egyformán felelősek vagyunk a társadalmunkban kialakuló új erkölcsi viszonyokért, ezen belül a közgondolkodás formálásáért is.

Azt mondd, ez nem olyan igazán „nagy” feladat? Tévész! A nagy dolgok is kis dolgokból tevődnek össze. Goethe ezt így mondta: „Hogy felírisszülj e nagy Egészben, lásd meg az Egészet minden kicsi részében.” Ami azt illeti, ez a költői tanítás akár mértéked is lehet, mert ha azzal les, soha többé nem vállalkozol hordószónoklásra!

Lenin könyvekről, könyvtárakról

Lenin számára a könyvtárügy állapota az egész kultúra megítélésének fontos fokmérője volt — ezt állapíthatjuk meg abból a válogatásból, amelyet Lenin könyvekről, könyvtárakról címmel jelentetett meg a Kossuth Könyvkiadó. Életének nincs olyan szakasza, amely könyvek nélkül telne. Bebörtönzése, száműzetése idején éppúgy, mint külföldön, majd a Népbiztosok Tanácsának elnökeként, könyvek garmadájának olvasója, könyvtárak regimentjének használója. S mennyire fegyelmezett olvasó! A Népbiztosok Tanácsának elnöke, de haragos levélben rója meg egyik munkatársát, amiért vele kivételt tettek, s olyan könyvet bocsátottak rendelkezésére, amelyet tilos a könyvtárból elvinni... A kapitalizmus fejlődése Oroszországban című munkájának megírásához 583 könyvet használt fel... Rendeltek sokaságát írta alá, javítottak azok szövegét, hogy a fiatal szovjethatalom mielőbb megszervezhesse a nyilvános könyvtárak egész

országra kiterjedő hálózatát... Felháborodott táviratot küldött, azonnali rendcsinálást követelve, mert arról értesült, hogy az egyik nagy könyvtárat fosztogatják, elpredálják a benne összegyűjtött műveket...

A válogatás — amely a hasonló tematikájú, orosz nyelven megjelent összeállításra támaszkodik — ésszerű csoportosításban, bőséges jegyzetanyaggal, névmutatóval, tárgymutatóval kiegészítve ad képet arról, hogy Lenin tevékenysége hányféle módon kapcsolódott a könyvekhez, könyvtárakhoz, s arról is, hogy milyen politikai megfontolások alapján tulajdonított különleges jelentőséget a könyvtárügynek.